

Wijziging van het Besluit vergoeding affectieschade in verband met het uitbreiden van de kring van aanspraakgerechtigden en de herijking van de vergoedingen voor affectieschade

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, enz. enz.

Op de voordracht van de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid van ..., nr. ...;

Gelet op de artikelen 107, eerste lid, onder b, en 108, derde lid, van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek;

De Afdeling advisering van de Raad van State gehoord (advies van..., nr. ...);

Gezien het nader rapport van de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid van..., nr. ...;
Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel I

Artikel 1 van het Besluit vergoeding affectieschade komt te luiden:

Artikel 1

De bedragen voor nadeel dat niet in vermogensschade bestaat, bedoeld in artikel 107, eerste lid, onder b, en artikel 108, derde lid, van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek, zijn:

	ernstig en blijvend letsel	overlijden	ernstig en blijvend letsel door een misdrijf	overlijden door een misdrijf
echtgenoten en geregistreerde partners (a)	€ 17.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 22.500
levensgezellen (b)	€ 17.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 22.500
minderjarige kinderen en meerderjarige thuiswonende kinderen en ouders (c en d)	€ 17.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 22.500
meerderjarige niet- thuiswonende kinderen en ouders (c en d)	€ 14.000	€ 17.000	€ 17.000	€ 20.000
zorg in gezinsverband (e en f)	€ 17.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 22.500

	ernstig en blijvend letsel	overlijden	ernstig en blijvend letsel door een misdrijf	overlijden door een misdrijf
zorg in gezinsverband gehad (e en f)	€ 14.000	€ 17.000	€ 17.000	€ 20.000
minderjarige broers en zussen en meerderjarige thuiswonende broers en zussen en vergelijkbare personen (g)	€ 17.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 22.500
meerderjarige niet- thuiswonende broers en zussen en vergelijkbare personen (g)	€ 14.000	€ 17.000	€ 17.000	€ 20.000
overige nauwe persoonlijke relaties (h)	€ 14.000	€ 17.000	€ 17.000	€ 20.000

Artikel II

Artikel 1 van het Besluit vergoeding affectieschade zoals dit luidde voor de inwerkingtreding van dit besluit blijft van toepassing als het recht op de vordering van de vergoeding van affectieschade is ontstaan voor de inwerkingtreding van dit besluit.

Artikel III

Dit besluit treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

De Staatsecretaris van Justitie en Veiligheid,

NOTA VAN TOELICHTING

1. Inleiding

In de wet tot wijziging van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek in verband met de uitbreiding van de kring van gerechtigden met een aanspraak op de vergoeding van affectieschade en tot wijziging van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek BES en het Wetboek van Strafrecht BES in verband met het mogelijk maken van de vergoeding van affectieschade op de BES (Wet uitbreiding vergoeding affectieschade) (Stb. *PM*) is de kring van personen uitgebreid die aanspraak heeft op vergoeding van affectieschade. In dit besluit zijn in overeenstemming met deze uitbreiding vergoedingsbedragen opgenomen voor de nieuwe categorieën aanspraakgerechtigden. Daarnaast zijn in dit besluit alle bedragen voor de vergoeding van affectieschade herijkt in overeenstemming met de toezegging daartoe bij de invoering van de vergoeding van affectieschade per 1 januari 2019 (Wet van 11 april 2018 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek, het Wetboek van Strafvordering en het Wetboek van Strafrecht teneinde de vergoeding van affectieschade mogelijk te maken en het verhaal daarvan alsmede het verhaal van verplaatste schade door derden in het strafproces te bevorderen (Stb. 2018, 132), hierna: de Wet vergoeding affectieschade).¹ De Wet vergoeding affectieschade is in 2024, vijf jaar na inwerkingtreding², geëvalueerd in opdracht van het WODC.³ In de kabinetsreactie op deze evaluatie zijn de contouren van het onderhavige besluit reeds geschetst.⁴

2. Uitbreiding kring van gerechtigden

Op grond van de Wet uitbreiding vergoeding affectieschade heeft ook aanspraak op de vergoeding van affectieschade, degene die (i) ten tijde van de schadeveroorzakende gebeurtenis broer of zus van de gekwetste of overledene is of (ii) andere personen die in een vergelijkbare relatie met de gekwetste of overledene ten tijde van de gebeurtenis in duurzaam gezinsverband samenwonen of voor deze gebeurtenis in duurzaam gezinsverband hebben samengewoond, zoals bijvoorbeeld stiefbroers en -zussen of pleegbroers en -zussen (artikelen 6:107, tweede lid, en 108, vierde lid, BW onderdeel g (nieuw). Zij hoeven voor het maken van een aanspraak op een vergoeding geen beroep meer te doen op de hardheidsclausule (zie onderdeel h (nieuw) en g (oud) van beide voornoemde leden). Deze nieuwe categorie ziet op zowel thuis- als uitwonende broers en zussen of personen die met hen vergelijkbaar zijn.⁵

In de kabinetsreactie op de evaluatie van de Wet vergoeding affectieschade is toegelicht dat in de toe te kennen bedragen onderscheid zal worden gemaakt tussen hen die thuis- en uitwonend zijn. Er wordt hierbij aansluiting gezocht bij de bedragen die gelden voor ouders en meerderjarige kinderen die in gezinsverband respectievelijk niet in gezinsverband samenwonen.⁶ Dit onderscheid geeft uitdrukking aan het feit dat de ommezwaai in het leven van de naaste doorgaans groter is, als een gezinslid met wie wordt samengewoond ernstig en blijvend ietsel heeft, of komt te overlijden. Het verdriet en de inbreuk daarvan op het leven van de naasten komt dan tot uiting in vrijwel alle aspecten van dagelijkse leven.⁷

Voor minderjarige broers en zussen wordt aangesloten bij de bedragen die gelden voor minderjarige kinderen en ouders.⁸

¹ De herijking is aangekondigd in de nota van toelichting bij het Besluit vergoeding affectieschade, zie *Stb.* 2018, nr. 133, p. 5.

² *Handelingen II* 2016-2017, nr. 71, item 19, p. 12, *Kamerstukken I* 2017-2018, 34257, nr. E, p. 1.

³ Evaluatie Wet vergoeding affectieschade, Vrije Universiteit Amsterdam & Universiteit Utrecht, November 2024 (in opdracht van het WODC).

⁴ *Kamerstukken II* 2024/25, 34257, nr. 13, p. 5-6.

⁵ *Kamerstukken II* 2024/25, 34257, nr. 13, p. 5 en *Kamerstukken II* *PM*..., nr. 3, paragraaf 2.2.1.

⁶ *Kamerstukken II* 2024/25, 34257, nr. 13, p. 5.

⁷ *Kamerstukken II* *PM*... nr. 3, paragraaf 2.2.1.

⁸ *Kamerstukken II* *PM*... nr. 3, paragraaf 3.2.

In artikel 1 van het besluit worden broers en zussen en met hen vergelijkbare personen daarom aanspraakgerechtigd op een bedrag van € 17.000 tot € 22.500, respectievelijk € 14.000 tot € 20.000, al naar gelang zij minderjarig of meerderjarig zijn en met de gekwetste of overleden broer of zus samenwonen dan wel zij meerderjarig zijn en op zichzelf wonen (zie nader over de omvang van de bedragen paragraaf 3). Omwille van de duidelijkheid zijn de categorieën minderjarige kinderen en ouders en meerderjarige thuiswonende kinderen en ouders in artikel 1 samengevoegd. Voor hen gelden dezelfde bedragen.

In aansluiting op de regeling voor broers en zussen is in de Wet uitbreiding vergoeding affectieschade voorgesteld om naast de personen die ten tijde van de schadeveroorzakende gebeurtenis duurzaam in een zorgrelatie tot elkaar staan, maar niet betreffen ouders en kinderen⁹, ook de personen die voor de gebeurtenis in een dergelijke relatie hebben gestaan onder de vaste kring van gerechtigden te brengen (aanvulling van artikel 6:107, tweede lid, onderdelen e en f, en artikel 6:108, vierde lid, onderdelen e en f BW). Het gaat dan bijvoorbeeld over stiefkinderen en -ouders, en ook pleegkinderen en -ouders die niet langer met elkaar in gezinsverband samenwonen. Ook zij hoeven voor de verkrijging van een vergoeding van affectieschade geen beroep meer te doen op de hardheidsclausule.¹⁰ Voor deze categorieën personen is eveneens aansluiting gezocht bij de bedragen voor vergoeding aan uitwonende kinderen en ouders.¹¹ Dit komt in artikel 1 van het onderhavige besluit tot uiting in het toevoegen van een nieuwe categorie van personen ("zorg in gezinsverband gehad (e en f)"). Omwille van de duidelijkheid is de afzonderlijke categorie pleegkinderen en -ouders in artikel 1 geschrapt. Deze categorie is te scharen onder "zorg in gezinsverband".

3. Herijking bedragen

In de in het Besluit vergoeding affectieschade opgenomen bedragen voor de vergoeding van affectieschade is destijds enige differentiatie aangebracht. De bedragen verschillen al naar gelang de aard van de affectieve relatie, de aard van het schadeveroorzakende feit (misdrijf of niet) en de soort personenschade (letsel of overlijden). De bedragen varieerden bij initiële vaststelling tussen € 12.500 en € 20.000. Bij die vaststelling is reeds aangekondigd dat de bedragen periodiek – elke vijf jaar – worden herijkt, waarbij de bijzondere aard van de vergoedingen en de maatschappelijke ontwikkelingen, waaronder de prijsontwikkeling, worden betrokken.¹² Een eerste herijking vindt plaats bij dit besluit.

Uit de evaluatie van de Wet vergoeding affectieschade blijkt dat de bedragen in het Besluit vergoeding affectieschade in de rechtspraak worden gevolgd.¹³ Aanspraakgerechtigden waarderen het ontvangen van een affectieschadevergoeding over het algemeen positief met een gemiddeld rapportcijfer 7,9.¹⁴ Zij zijn bovendien redelijk tevreden met de hoogte van het uitgekeerde bedrag. Sommige naasten geven aan het bedrag te laag te vinden, maar men begrijpt ook dat het een symbolisch bedrag is en ziet het belang van het voorkomen van discussies.¹⁵ De evaluatie laat voorts zien dat de waardering van de hoogte van het bedrag geen invloed heeft op de algemene waardering voor het ontvangen van een vergoeding voor affectieschade. Er is volgens de onderzoekers geen sterke indicatie om de bedragen te verhogen.¹⁶ De in de evaluatie geïnterviewde professionals wijzen ten slotte op de wenselijkheid van periodieke indexering van de bedragen. Zo kan vooral worden voorkomen dat het element van erkenning op den duur wordt uitgehold. Gelet op het symbolische karakter van de bedragen, zou volgens hen het beste met afgeronde bedragen kunnen worden gewerkt en bijstellingen eens in de paar jaar.¹⁷

In de kabinetsreactie op de evaluatie van de Wet vergoeding affectieschade is met betrekking tot de herijking een verhoging van de bedragen aangekondigd met ongeveer 12,5%.¹⁸ Hierbij is in de

⁹ Ouders en kinderen vormen een eigen categorie (artikel 6:107, tweede lid, onderdelen c en d en artikel 6:108 vierde lid, onderdelen c resp. d BW).

¹⁰ *Kamerstukken II* PM..., nr. 3, paragraaf 2.2.2.

¹¹ *Kamerstukken II* PM..., nr. 3, paragraaf 3.2.

¹² *Stb.* 2018, nr. 133, blz. 5.

¹³ Evaluatie Wet vergoeding affectieschade, Vrije Universiteit Amsterdam & Universiteit Utrecht, November 2024 (in opdracht van het WODC), blz. 199.

¹⁴ *Idem*, blz. 80, 191.

¹⁵ *Idem*, blz. 67-68, 199.

¹⁶ *Idem*, blz. 80, 199.

¹⁷ *Idem*, blz. 176, 200.

¹⁸ *Kamerstukken II* 2024/25, 34 257, nr. 13, blz. 6.

eerste plaats rekening gehouden met de prijsontwikkeling van de afgelopen jaren. Deze ontwikkeling geeft aanleiding tot een verhoging van de bedragen.¹⁹ Ook is het mogelijke effect van een verhoging van de bedragen op de financiële draagkracht van de aansprakelijke partij in aanmerking genomen. Een aanzienlijke verhoging kan leiden tot een aanmerkelijk verminderde financiële draagkracht en betalingsmogelijkheden van de aansprakelijke partij. Hierbij is van belang dat een aansprakelijke partij niet in alle gevallen een beroep kan doen op een aansprakelijkheidsverzekering, bijvoorbeeld omdat hij niet is verzekerd, of omdat hem bij het ontstaan van de schade opzet te verwijten valt. Hoewel de exacte gevolgen van een herijking niet inzichtelijk zijn te maken, is voorts duidelijk dat een verhoging ook gevolgen kan hebben voor de premies van de aansprakelijkheidsverzekeringen.²⁰ Dit geldt in het bijzonder voor medische aansprakelijkheidsverzekeraars, omdat zorgaanbieders meer dan gemiddeld worden geconfronteerd met affectieschadevergoedingen.²¹ Belangrijk in het kader van de herijking is ten slotte dat naasten in het algemeen redelijk tevreden zijn met het uitgekeerde bedrag (zie ook voorgaande alinea). Aanzienlijke verhogingen lijken dan ook niet aangewezen vanuit hun belang bij erkenning van toegebracht leed. Daarbij is relevant dat de vergoeding voor affectieschade een symbolische vergoeding betreft, waarbij het in de rede ligt om ronde bedragen te hanteren. Dit alles heeft geleid tot een verhoging van de bedragen in dit besluit met ongeveer 12,5%, hetgeen betekent dat de bedragen variëren tussen € 14.000 en € 22.500.²²

4. Gevolgen uitvoering en financiële gevolgen

De gevolgen van en de kosten die samenhangen met de uitbreiding van de kring van gerechtigden zijn reeds meegenomen bij de totstandkoming van de Wet uitbreiding vergoeding affectieschade. Dit besluit brengt op dit punt geen nieuwe of andere kosten met zich.

Met betrekking tot de verhoging van de bedragen geldt voor de vordering benadeelde partij in het strafproces het volgende. Als de strafrechter de vordering toewijst en in zijn vonnis de schadevergoedingsmaatregel van art. 36f Wetboek van Strafrecht (Sr) oplegt, op grond waarvan de schadevergoeding ten behoeve van het slachtoffer aan de staat moet worden betaald, is de voorschotregeling van toepassing. De voorschotregeling houdt in dat als de veroordeelde acht maanden na het onherroepelijk worden van het vonnis de schade niet (volledig) heeft betaald, de staat het restant bedrag voorschiet aan het slachtoffer. De staat zet de inning op de dader voort. Als de dader geen verhaal biedt, is het financiële risico voor de staat. Omdat het primair een vordering op de dader betreft die gedurende vele jaren wordt geïnd, legt dit geen direct beslag op overheidsgeld en zijn hiervoor geen financiële middelen nodig. De verhoging van de bedragen zal, evenals de uitbreiding van de kring van aanspraakgerechtigden, tot gevolg kunnen hebben dat de staat een groter aantal voorschotten aan slachtoffers zal uitkeren. Hierdoor neemt het totaal van de openstaande voorgeschoten bedragen sneller toe. Dat vergroot het financiële risico voor de staat ingeval de staat er niet in slaagt alle schadevergoedingen op de daders te verhalen.

5. Advies en consultatie

PM

6. Overgangsrecht en inwerkingtreding

In artikel 2 van dit besluit is het overgangsrecht opgenomen. Dit sluit aan bij het overgangsrecht dat geldt voor de Wet uitbreiding vergoeding affectieschade (artikel 68a jo. Artikel 69, onder d, Overgangswet nieuw Burgerlijk wetboek (Overgangswet NBW)). Het nieuwe recht is alleen van toepassing op schadeveroorzakende gebeurtenissen die zich op of na de inwerkingtreding van de nieuwe regelgeving hebben voorgedaan. In het geval van overlijden ná het tijdstip van

¹⁹ Evaluatie Wet vergoeding affectieschade, Vrije Universiteit Amsterdam & Universiteit Utrecht, November 2024 (in opdracht van het WODC), blz. 189: Uit het evaluatieonderzoek blijkt dat de CBS consumenten prijsindexcijfers (CPI) tot een indexatie per 1 januari 2024 van 21,9% aanleiding zouden geven.

²⁰ Idem, blz. 209: Het is zeer lastig of praktisch onhaalbaar gebleken voor betalende partijen om cijfers over totaalbedragen en invloed op premies aan te leveren. Onderzoekers kunnen de vraag naar de gevolgen van herijking van de bedragen voor (1) de premies van de aansprakelijkheidsverzekeringen en (2) voor de rijksbegroting niet beantwoorden.

²¹ Evaluatie Wet vergoeding affectieschade, Vrije Universiteit Amsterdam & Universiteit Utrecht, November 2024 (in opdracht van het WODC), blz. 188 en 192.

²² *Kamerstukken II* 2024/25, 34257, nr. 13, p. 6

inwerkingtreding als gevolg van letsel dat vóór dat tijdstip is ontstaan, wordt de aansprakelijkheid naar het voor de inwerkingtreding geldende recht beoordeeld (artikel 173, tweede lid, tweede volzin, Overgangswet NBW). Wanneer op grond van deze regels van overgangsrecht het oude recht toepassing vindt, gelden op grond van artikel 2 van dit besluit de bedragen die golden voor de inwerkingtreding van dit besluit.

Voor het tijdstip van inwerkingtreding van dit besluit wordt aangesloten bij het tijdstip van inwerkingtreding van (artikel I van) de Wet uitbreiding vergoeding affectieschade. De inwerkingtreding is voorzien op ... PM.

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,